

PRESSITEADE nr 171/24

Luxembourg, 4. oktoober 2024

Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-548/21 | Bezirkshauptmannschaft Landeck (Katse tutvuda mobiiltelefonis salvestatud isikuandmetega)

Politsei õigus tutvuda mobiiltelefonis sisalduvate andmetega ei ole tingimata piiratud raske kuritegevuse vastu võitlemise juhtudega

See eeldab siiski eelnevat luba kohtult või sõltumatult asutuselt ning peab olema proportsionaalne

Asjaolu, et kriminaaluurimise käigus tutvub politsei mobiiltelefonis salvestatud isikuandmetega, võib kujutada endast asjaomase isiku põhiõiguste rasket või suisa erakordselt rasket riivet. Kuid see võimalus ei ole siiski tingimata piiratud raske kuritegevuse vastu võitlemise juhtudega. Liikmesriigi seadusandja peab kindlaks määrama asjaolud, mida tuleb võtta arvesse sellise andmetega tutvumise puhul; nendeks võivad olla näiteks asjaomaste rikkumiste laad või kategooria. Selleks, et tagada proportsionaalsuse põhimõttest kinnipidamine igal konkreetsel juhtumil, mille analüüsimisel tuleb kaaluda kõiki juhtumi olulisi asjaolusid, kehtib andmetega tutvumise puhul tingimus, et on saadud eelnev luba kohtult või sõltumatult asutuselt; see tingimus võib jääda täitmata vaid nõuetekohaselt õigustatud kiireloomulisuse korral. Asjaomast isikut tuleb teavitada loa põhjendustest niipea, kui selle teabe avaldamine ei saa enam uurimist nurjata.

Austria politsei arestis postipaki adressaadi mobiiltelefoni pärast seda, kui narkootiliste ainete kontrolli käigus tuvastati, et see pakk sisaldas 85 grammi kanepit. Seejärel püüdis politsei edutult mobiiltelefoni lukustust avada, et tutvuda selles sisalduvate andmetega. Politseil ei olnud ei prokuratuuri ega kohtu luba, ta ei dokumenteerinud oma mobiiltelefoni lukustuse avamise katseid ega teavitanud huvitatud isikut.

Viimati nimetatud vaidlustas oma mobiiltelefoni arestimise Austria kohtus. Alles selle menetluse käigus sai ta teada, et tema mobiiltelefoni lukustust oli püütud avada. Austria kohus küsis Euroopa Kohtult, kas Austria õigusnormid, mis võimaldavad politseil tema sõnul¹ sel moel toimida, on kooskõlas liidu õigusega². Ta märkis, et rikkumise eest, mida huvitatud isikule ette heidetakse, on ette nähtud kuni aastane vangistus, mistõttu see kujutab endast pelgalt väärtegu.

Euroopa Kohus täpsustas kõigepealt, et vastupidi sellele, mida väitsid mõned valitsused, ei ole liidu õigus kohaldatav mitte ainuüksi siis, kui mobiiltelefonis sisalduvatele isikuandmetega on õnnestunud tutvuda, vaid ka siis, kui nendega püütakse tutvuda.

Ta märkis seejärel, et **kriminaaluurimise käigus kõigi mobiiltelefonis salvestatud isikuandmetega tutvumine võib kujutada endast asjaomase isiku põhiõiguste rasket või suisa erakordselt rasket riivet**. Nimelt võivad need andmed – mille hulka kuuluvad muu hulgas sõnumid, fotod ja sirvimisajalugu – olla vastavalt olukorrale aluseks äärmiselt täpsetele järeldustele selle isiku eraelu kohta. Lisaks võivad need hõlmata äärmiselt tundlikke andmeid.

Selle rikkumise raskus, mis on juurdluse ese, on üks peamistest parameetritest sellise raske riive proportsionaalsuse hindamisel. **Ent seisukoht, et vaid raske kuritegevusega võitlemine saab õigustada mobiiltelefonis sisalduvate andmetega tutvumist, piiraks õigustamatult pädevate asutuste uurimispädevust. See tooks**

kaasa süütegude eest üldisemalt karistamata jäämise ohu suurenemise ning seega riski vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomise jaoks liidus. Kuid selline eraelu ja andmekaitse riive peab olema ette nähtud seadusega; see tähendab, et liikmesriigi seadusandja peab määrama piisavalt täpselt kindlaks asjaolud, mida tuleb võtta arvesse, eeskätt asjaomaste rikkumiste laadi või kategooria.

Pealegi peab sellise andmetega tutvumise tingimuseks olema kas kohtu või sõltumatu haldusasutuse eelnev kontroll; see tingimus võib jääda täitmata vaid nõuetekohaselt õigustatud kiireloomulisuse korral³. **See kontroll peab tagama õiglase tasakaalu ühelt poolt uurimise vajadustega kuritegevusevastase võitluse raames seotud õiguspäraste huvide ning teiselt poolt põhiõiguste eraelu austamisele ning isikuandmete kaitsesele vahel.**

Viimaseks **tuleb asjaomast isikut teavitada loa tutvuda tema andmetega põhjendustest niipea, kui selle teabe avaldamine ei saa enam uurimist nurjata**⁴.

Meeldetuletus: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teiste liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst ja kokkuvõte, juhul kui see koostatakse](#), on CURIA veebisaidil alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab: Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127.

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)“ kaudu ☎ (+32) 2 2964106.

Hoiame ühendust!

¹ Tuleb täheldada, et Austria valitsus väitis Euroopa Kohtus, et Austria õiguse kohaselt on mobiiltelefoni arestimiseks ja selles sisalduvate andmetega tutvuda püüdmiseks vaja prokuratuuri määrust. Ent Euroopa Kohus on eelotsusemenetluse raames põhimõtteliselt kohustatud tuginema eelotsusetaotluse esitanud kohtu piiritletud riigisisesele õigusraamistikule. Sama kehtib ka faktilise raamistiku puhul.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta [direktiiv \(EL\) 2016/680](#), mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK.

³ Sellisel juhul peab kontroll toimuma võimalikult kiiresti.

⁴ Kui Austria politsei püüdis edutult mobiiltelefoni lukustust avada, et tutvuda selles sisalduvate andmetega, oli asjaomane isik käesoleval juhul teadlik, et tema mobiiltelefon oli arestitud. Sellises olukorras ei oleks tema teavitamine sellest, et politsei kavatses proovida nende andmetega tutvuda, saanud uurimist nurjata, mistõttu teda oleks tulnud sellest eelnevalt teavitada.